

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เริ่มงานบัณฑิตศึกษา โดยเปิดหลักสูตรบัณฑิตศึกษาในระดับปริญญาโท ในคณะวิทยาศาสตร์ เป็นหลักสูตรแรก คือ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคมีศึกษา ในปีการศึกษา 2522 มีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย อย่างเป็นทางการในปี 2523 (11 มิ.ย. 2523) โดยมีบทบาทหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนส่งเสริมการจัดบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง จนปัจจุบันมีสาขาวิชาในระดับต่าง ๆ ดังนี้ ปริญญาเอก 27 สาขาวิชา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง 2 สาขาวิชา ปริญญาโท 93 สาขาวิชา และประกาศนียบัตรบัณฑิต 3 สาขาวิชา โดยมีคณะซึ่งรับผิดชอบการจัดบัณฑิตศึกษา รวมทั้งสิ้น 18 คณะ มีการจัดการเรียนการสอนใน 2 วิทยาเขต และ 3 เขตการศึกษา คือ วิทยาเขตหาดใหญ่ วิทยาเขตปัตตานี เขตการศึกษา สุราษฎร์ธานี เขตการศึกษาภูเก็ต และเขตการศึกษาตรัง

บัณฑิตวิทยาลัย ได้กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจนโดยมีวิสัยทัศน์ คือ สนับสนุนส่งเสริมและชี้นำการจัดบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีมาตรฐานสากล สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศชาติ

ส่วนพันธกิจที่สำคัญของบัณฑิตวิทยาลัย คือ สนับสนุน ส่งเสริม ชี้นำ และพัฒนาบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้งในเชิง คุณภาพและปริมาณ และ ประสานงานการจัดบัณฑิตศึกษาตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัยตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพในการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งซึ่งบอกระดับของคุณภาพได้ คือ ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงได้ดำเนินการจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา (Exit Survey) เพื่อศึกษาประเด็นดังกล่าว ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อการพัฒนาศักยภาพตนเอง ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ต่อสถาบัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งกำลังจะสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2548

2. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ

2.1.1 คณะที่จัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา 17 คณะ

2.1.2 หลักสูตรและแผนการศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตรแผน ก และ แผน ข

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประกอบด้วย ความพึงพอใจด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านปัจจัยเกื้อหนุน และด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

2.2.2 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเอง ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ประกอบด้วย

- ความรู้ความสามารถด้านวิชาการในสาขาที่ศึกษา รู้ลึกและรู้รอบ
- ความรู้ความสามารถในการวิจัยในสาขาที่ศึกษา
- ความสามารถในการเรียนรู้วิธีเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ในสาขาที่ศึกษาสู่การพัฒนางานในอาชีพ
- ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ
- ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าและการทำงานวิจัย
- ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาค้นคว้า
- ความสามารถในการเป็นผู้นำทางความคิดและทางวิชาการ
- ความสามารถในการบริหารจัดการประสานงานและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
- ความสามารถในการเขียนงานวิชาการและพูดเชิงวิชาการ

2.2.3 ความพึงพอใจต่อสถาบัน ประกอบด้วย การมีโอกาสดัดสนใจใหม่อีกครั้งในการเลือกศึกษาสาขาวิชาเดิม และการแนะนำให้นักศึกษาเลือกศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย

แบบแผนการวิจัย เป็นแบบการศึกษาสำรวจ (Survey Study) ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วย นักศึกษาบัณฑิตศึกษา ซึ่งกำลังจะสำเร็จการศึกษา และกำลังดำเนินการด้านการขอเอกสารการสำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2548 ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน 2548- มิถุนายน 2549 ใน 17 คณะ ที่จัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

เครื่องมือวิจัย

แบบสำรวจก่อนสำเร็จการศึกษา (Exit Survey) ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า และแบบเลือกตอบ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 สำรวจความพึงพอใจต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประกอบด้วย

1. ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษา 5 ด้าน คือ หลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน ปัจจัยเกื้อหนุน และกิจกรรมพัฒนานักศึกษา
2. ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเอง ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อสถาบัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย แจกแบบสอบถามให้นักศึกษาในช่วงเวลาที่นักศึกษาส่งเอกสาร ดำเนินการต่างๆ เพื่อสำเร็จการศึกษาในช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน 2548- มิถุนายน 2549 ได้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 390 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยใช้ค่าสถิติดังนี้ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ค่าสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) สำหรับการแปลความหมาย มาตราประมาณค่า ดังนี้

ค่าเฉลี่ยสูงกว่า	4.49	แสดงว่า	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.49	แสดงว่า	ระดับความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	แสดงว่า	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	แสดงว่า	ระดับความพึงพอใจค่อนข้างน้อย
ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า	1.50	แสดงว่า	ระดับความพึงพอใจน้อย

2. ความพึงพอใจต่อสถาบัน ใช้การวิเคราะห์ ค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ตาราง 1 ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำแนกรายด้าน

คณะ	ผู้ตอบแบบสอบถาม (N)	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา										
		ด้านหลักสูตร		ด้านอาจารย์		ด้านกระบวนการเรียนการสอน		ด้านปัจจัยเกื้อหนุน		ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา		รวมทุกด้าน
		(\bar{X})	(SD)	(\bar{X})	(SD)	(\bar{X})	(SD)	(\bar{X})	(SD)	(\bar{X})	(SD)	(\bar{X})
1. การจัดการสิ่งแวดล้อม	12	3.48	0.63	4.10	0.46	3.50	0.57	3.78*	0.78	2.89	0.59	3.55
2. ทรัพยากรธรรมชาติ	18	3.26	0.55	4.21	0.61	3.67	0.64	3.06	0.97	2.63	0.69	3.37
3. พยาบาลศาสตร์	44	3.59	0.59	4.06	0.60	3.85	0.50	3.56*	0.57	3.37	0.60	3.69
4. แพทยศาสตร์	5	4.35*	0.49	4.56**	0.43	4.35*	0.38	3.40	0.55	3.67*	0.58	4.07*
5. เกษัตริศาสตร์	14	3.57	0.51	4.17	0.41	3.68	0.32	3.19	1.01	3.14	0.45	3.55
6. วิทยาศาสตร์	46	3.55	0.56	4.26	0.68	3.71	0.70	3.51	0.64	3.12	0.64	3.63
7. วิศวกรรมศาสตร์	27	3.39	0.51	4.20	0.41	3.58	0.71	3.37	0.58	3.00	0.75	3.51
8. อุตสาหกรรมและการเกษตร	21	3.57	0.59	4.11	0.80	3.65	0.61	3.35	0.78	3.27	0.91	3.59
9. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	8	3.56	0.56	4.28	0.41	3.88	0.55	3.21	1.07	3.04	0.68	3.59
10. ศึกษาศาสตร์	167	4.10*	0.53	4.34*	0.49	4.21*	0.53	3.80*	0.75	3.80*	0.74	4.05*
11. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2	4.50**	0.35	4.80**	0.28	4.38*	0.53	4.50**	0.71	3.50*	0.71	4.34*
12. ทันตแพทยศาสตร์	2	3.89*	0.53	4.40*	0.28	3.75	0.35	3.17	0.71	3.17	0.24	3.67
13. วิทยาการจัดการ	5	3.55	0.11	4.52**	0.33	3.95	0.76	3.00	0.82	3.53*	0.61	3.71
14. วิทยาลัยอิสลามศึกษา	4	3.81*	0.39	4.40*	0.63	4.13*	0.52	3.67*	1.12	3.50*	0.58	3.90*
15. บัณฑิตวิทยาลัย	3	4.00*	0.50	4.47*	0.61	4.25*	0.66	4.11*	0.84	4.00*	1.00	4.17*
16. ศิลปศาสตร์	5	3.76	0.48	4.44*	0.55	3.75	0.53	2.87	0.51	2.47	0.51	3.44
17. อุตสาหกรรมบริการ	7	3.75	0.41	4.17	0.55	3.61	0.63	3.00	0.90	2.57	0.74	3.42
รวม	390	3.79 ³	0.61	4.26 ¹	0.55	3.94 ²	0.62	3.58	0.78	3.42	0.80	3.80

ตาราง 2 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำแนกตามศักยภาพด้านต่าง ๆ

ศักยภาพด้านต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ																	รวม
	แวล้อม	ทรัพย์	พยาบาล	แพทย์	เภสัช	วิทย์	วิศวะ	อุตสาหกรรม	มนุษย	ศึกษา	วทท.	ทันตะ	วจก.	วอศ.	บัณฑิต	ศิลป	อุตสาหกรรมบริการ	
1. ความรู้ความสามารถด้านวิชาการในสาขาที่ศึกษา รู้ลึกและรู้รอบ	3.67	3.44	3.89	4.20*	3.57	3.70	3.78	3.57	3.88	3.91	4.00*	4.00*	3.80	4.00*	4.33*	4.20*	3.57	3.82
2. ความรู้ความสามารถในการวิจัยในสาขาที่ศึกษา	3.83	3.50	3.95	4.20*	3.71	3.83	3.96*	3.76	3.63	3.86	4.00*	3.00	3.80	3.75	4.33*	4.00*	3.71	3.84
3. ความสามารถในการเรียนรู้วิธีเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.75	3.83	4.14*	4.20*	3.86	3.98	3.85	4.00	3.63	4.10*	4.00	4.50**	4.00	4.25*	4.67**	4.80**	4.43*	4.05
4. ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ในสาขาที่ศึกษาสู่การพัฒนางานในอาชีพ	3.83	3.67	4.07	4.20*	4.00	3.83	3.67	3.67	3.88	4.18	4.50**	4.50**	4.20	4.25*	4.33*	4.60*	4.29*	4.03
5. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ	3.92	3.67	4.05*	4.20*	3.93	3.87	3.81	3.76	3.88	3.95	4.50**	3.50	4.20	4.00	4.33**	3.80	3.86	3.92

ตาราง 2 (ต่อ) ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำแนกตามศักยภาพด้านต่าง ๆ

ศักยภาพด้านต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ																	รวม
	แวดล้อม	ทรัพย์สิน	พยาบาล	แพทย์	เภสัช	วิทย์	วิศวะ	อุตสาหกรรม	มนุษย์	ศึกษา	วทท.	ทันตะ	วจก.	วอศ.	บัณฑิต	ศิลป	อุตสาหกรรมบริการ	
6. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัย	3.83	3.61	3.95	4.60**	3.93*	4.11	4.00	3.86	3.38	3.90*	4.50	4.00*	3.80	3.75	4.67**	4.40*	3.86	3.93
							*				**							
7. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาค้นคว้า	3.58	3.17	3.55	4.20*	3.71*	3.52	3.30	3.62	2.75	3.17	4.00*	3.50	4.20*	3.25	4.67**	4.80	4.43*	3.40
																**		
8. ความสามารถในการเป็นผู้นำทางความคิดและทางวิชาการ	3.42	3.17	3.89*	4.40*	3.64	3.50	3.63	3.62	3.50	3.81*	4.00*	3.50	3.80	3.75	4.33*	3.80	3.43	3.71
9. ความสามารถในการบริหารจัดการประสานงานและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง	3.42	3.28	3.84	4.00*	3.71	3.57	3.70	3.62	3.38	3.87	4.00*	4.00*	3.80	4.00*	4.00*	3.80	3.57	3.75
10. ความสามารถในการเขียนงานวิชาการและพูดเชิงวิชาการ	3.67	3.28	3.82*	4.00*	3.57	3.46	3.74	3.52	3.63	3.62	4.50	3.00	3.80*	4.00*	4.00*	3.80*	3.29	3.62
											**							
รวม	3.69	3.46	3.91	4.22	3.76	3.74	3.74	3.70	3.55	3.84	4.20	3.75	3.94	3.90	4.37	4.20	3.84	3.81

* 5 ลำดับแรกของนักศึกษาแต่ละคณะพึงพอใจ

** นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุด

ตาราง 3 ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวมและจำแนกรายด้านของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา หลักสูตรแผน ข

คณะศึกษาศาสตร์/สาขาวิชา	ผู้ตอบ แบบสอบถาม (N)	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษา					รวมทุกด้าน	ระดับความพึงพอใจ
		ด้านหลักสูตร	ด้านอาจารย์	ด้านกระบวนการเรียนการสอน	ด้านปัจจัย เกื้อหนุน	ด้านกิจกรรม พัฒนานักศึกษา		
1. จิตวิทยาการศึกษา	16	3.72	4.28	3.92	3.44	3.25	3.72	มาก
2. การบริหารการศึกษา	69	4.28	4.45	4.27	3.99	3.99	4.20	มาก
3. ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน	54	4.09	4.21	4.28	3.64	3.85	4.01	มาก
รวม	139	4.14	4.33	4.23	3.79	3.85	4.07	มาก

ตาราง 4 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สาขาวิชา / ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษา

จำแนกตามศักยภาพด้านต่างๆ	สาขาวิชา / ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษา			
	จิตวิทยา การศึกษา	การบริหาร การศึกษา	ศึกษาศาสตร์เพื่อ พัฒนาชุมชน	รวม
	(N=16)	(N=69)	(N=54)	(N=139)
1. ความรู้ความสามารถด้านวิชาการในสาขาที่ศึกษา รู้ลึกและรู้รอบ	3.87	3.91	3.83	3.88
2. ความรู้ความสามารถในการวิจัยในสาขาที่ศึกษา	3.56	3.88	3.76	3.80
3. ความสามารถในการเรียนรู้วิธีเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.94	4.12	4.04	4.06
4. ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ในสาขาที่ศึกษาสู่การพัฒนางานในอาชีพ	4.13	4.22	4.15	4.18
5. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ	3.75	3.97	3.91	3.92
6. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัย	3.50	3.91	3.83	3.83
7. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาค้นคว้า	3.00	3.35	3.02	3.18
8. ความสามารถในการเป็นผู้นำทางความคิด และทางวิชาการ	3.63	4.00	3.67	3.83
9. ความสามารถในการบริหารจัดการประสานงานและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง	3.69	4.04	3.74	3.88
10. ความสามารถในการเขียนงานวิชาการและการพูดเชิงวิชาการ	3.38	3.78	3.52	3.63
รวม	3.64	3.92	3.75	3.82

ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 390 คน จาก 17 คณะ ประกอบด้วย หลักสูตรปริญญาเอก 10 สาขาวิชา จำนวน 21 คน หลักสูตรปริญญาโทแผน ก 58 สาขาวิชา จำนวน 230 คน และนักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท แผน ข 3 สาขาวิชา จำนวน 139 คน

ความพึงพอใจต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นำเสนอตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อการพัฒนาศักยภาพตนเอง ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1. ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาพรวม

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาในภาพรวมทั้ง 5 ด้านในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80)

จำแนกตามคณะที่จัดการเรียนการสอน พบว่า

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 14 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.34)

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 3 คณะ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37-3.44)

2. ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษารายด้าน ประกอบด้วย 5 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งจำแนกรายด้านประกอบด้วย 5 ด้าน ตามลำดับ ดังนี้ ด้านอาจารย์ (ค่าเฉลี่ย 4.26) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.94) ด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.79) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน (ค่าเฉลี่ย 3.58) และด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.42) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ด้านอาจารย์

นักศึกษาโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.26) คณะที่นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มี 3 คณะ ส่วนอีก 14 คณะนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก

2.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน นักศึกษาโดยรวมจาก 17 คณะมีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94)

2.3 ด้านหลักสูตร

นักศึกษาโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) ขณะที่นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 1 คณะ ขณะที่นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก มีจำนวน 13 คณะ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 3 คณะ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26-3.48)

2.4 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

นักศึกษาโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.58) ขณะที่นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 1 คณะ ขณะที่นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก มีจำนวน 6 คณะ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 10 คณะ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.87-3.40)

2.5 ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

นักศึกษาโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.42) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จาก 6 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50-4.00) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จาก 10 คณะ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.57-3.37) และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 1 คณะ มีความพึงพอใจในระดับค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.47)

3. ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในภาพรวม

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81)

จำแนกตามคณะที่จัดการเรียนการสอน พบว่า

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จาก 16 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55-4.37)

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 1 คณะ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.46)

4. ความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำแนกตามศักยภาพ ประกอบด้วย 10 ศักยภาพ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำแนกตามศักยภาพด้านต่างๆ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก 9 ศักยภาพ และระดับปานกลาง 1 ศักยภาพ

3 ศักยภาพแรกที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาพึงพอใจในระดับมากตามลำดับ คือ ความสามารถในการเรียนรู้วิธีเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ค่าเฉลี่ย 4.05) ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ในสาขาที่ศึกษาสู่การพัฒนางานในอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.03) และความสามารถในการ

ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัย (ค่าเฉลี่ย 3.93)

พิจารณาความพึงพอใจและศักยภาพ สรุปได้ดังนี้

4.1 ความรู้ความสามารถด้านวิชาการในสาขาที่ศึกษารู้ลึกและรู้รอบ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 16 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก และจาก 1 คณะ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

4.2 ความรู้ความสามารถในการวิจัยในสาขาที่ศึกษา

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 16 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก และจาก 1 คณะ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

4.3 ความสามารถในการเรียนรู้วิธีเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 3 คณะ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 14 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก

4.4 ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ในสาขาที่ศึกษาสู่การพัฒนางานในอาชีพ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 3 คณะ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 14 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก

4.5 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.92) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 1 คณะ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 16 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก

4.6 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัย

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.93) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 3 คณะ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 13 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก และจาก 1 คณะ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

4.7 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาค้นคว้า

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 2 คณะ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 11 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก และจาก 4 คณะ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

4.8 ความสามารถในการเป็นผู้นำทางความคิด และทางวิชาการ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71)

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 14 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก และจาก 3 คณะ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

4.9 ความสามารถในการบริหารจัดการ ประสานงานและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75)

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 14 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก และจาก 3 คณะ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

4.10 ความสามารถในการเขียนงานวิชาการ และพูดเชิงวิชาการ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) นักศึกษา

บัณฑิตศึกษาจาก 1 คณะ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 13 คณะ มีความพึงพอใจในระดับมาก และจาก 3 คณะ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

5. ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร แผน ข

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรแผน ข โดยรวมมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07)

จำแนกรายด้านพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความพึงพอใจในระดับมากต่อกระบวนการจัดการศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านอาจารย์ (ค่าเฉลี่ย 4.33) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 4.23) ด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.14) ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.85) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน (ค่าเฉลี่ย 3.79) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรแผน ข โดยรวมมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำแนกตามศักยภาพด้านต่างๆ 10 ศักยภาพ พบว่ามีความพึงพอใจระดับมาก 9 ศักยภาพ และระดับปานกลาง 1 ศักยภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานบัณฑิตศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ได้รับข้อมูลจากนักศึกษา ซึ่งกำลังจะสำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2548 จำนวน 390 คน สามารถสะท้อนภาพของคุณภาพบัณฑิตศึกษาในแต่ละคณะที่จัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาได้ระดับหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย คณะ ภาควิชา และหลักสูตร สามารถนำข้อมูลนี้ไปพิจารณาเพื่อพัฒนางานบัณฑิตศึกษา ดังผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยนี้พบว่า ในการจัดบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีคุณภาพระดับหนึ่ง ซึ่งประเมินจากความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ดังรายละเอียดดังนี้

1.1 การจัดบัณฑิตศึกษาโดยรวม นักศึกษามีความ **พึงพอใจระดับมาก** ตามลำดับต่อ **กระบวนการจัดการศึกษา 4 ด้าน** คือ ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านปัจจัยเกื้อหนุน และมีความ **พึงพอใจระดับปานกลาง** ใน **1 ด้าน** คือด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2547พบว่า การจัดบัณฑิตศึกษาโดยรวมนักศึกษามีความ **พึงพอใจระดับมาก** ตามลำดับต่อ **กระบวนการจัดการศึกษา 3 ด้าน** คือด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร และมีความ **พึงพอใจระดับปานกลาง** ใน **2 ด้าน** คือ ด้านปัจจัยเกื้อหนุน และด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

1.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจต่อ **การพัฒนาศักยภาพตนเองซึ่งเป็นผลจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวมในระดับมาก**

เมื่อจำแนกศักยภาพรายด้านแล้ว พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก ต่อการพัฒนา **ศักยภาพตนเอง 9 ศักยภาพ** ตามลำดับดังนี้

1.2.1 ความสามารถในการเรียนรู้วิธีเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2.2 ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ในสาขาที่ศึกษาสู่การพัฒนางานในอาชีพ

1.2.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าและการทำวิจัย

1.2.4 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

1.2.5 ความรู้ความสามารถในการวิจัยในสาขาที่ศึกษา

1.2.6 ความรู้ความสามารถด้านวิชาการในสาขาที่ศึกษารู้ลึกและรู้รอบ

1.2.7 ความสามารถในการบริหารจัดการ ประสานงานและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

1.2.8 ความสามารถในการเป็นผู้นำทางความคิด และทางวิชาการ

1.2.9 ความสามารถในการเขียนงานวิชาการ และพูดเชิงวิชาการ

1.3 พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจระดับปานกลาง ต่อ **ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาค้นคว้า**

2. ข้อเสนอแนะของนักศึกษาจากการวิจัยในบางประเด็นที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

2.1 ควรจัดกิจกรรมเสริมให้ความรู้ด้านการวิจัย การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล เทคนิคการเขียนวิทยานิพนธ์ การเขียนบทความทางวิชาการ

- 2.2 ควรกำหนดรูปแบบของวิทยานิพนธ์ที่ชัดเจนในแต่ละสาขา หรือในระดับคณะ เพื่อให้ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน และควรมีคู่มือการเขียนวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ
- 2.3 ควรปรับปรุงแบบฟอร์มต่าง ๆ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในหน่วยงาน บัณฑิตศึกษาระดับคณะและบัณฑิตวิทยาลัยให้สอดคล้องกัน ง่ายต่อการปฏิบัติ
- 2.4 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความเป็นผู้นำ และพัฒนาด้านบุคลิกภาพของนักศึกษา การฝึกอบรมด้านภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 2.5 ต้องการให้ทางมหาวิทยาลัยขยายโอกาสในระดับปริญญาเอก สาขาวิชา อิสลามศึกษา เอกประวัติศาสตร์อิสลาม
- 2.6 ควรมีการนำนักศึกษาศึกษาคูงานที่เกี่ยวกับสาขาวิชา ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์และพัฒนางานของตนเองให้มากขึ้น
- 2.7 ควรเตรียมความพร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ควรเป็นอาจารย์ที่สามารถอยู่ประจำที่มหาวิทยาลัยเพื่อที่จะให้คำปรึกษากับนักศึกษาได้อย่างเต็มที่และจะส่งเสริมให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาได้เร็วขึ้น
- 2.8 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการสมัครงานแก่บัณฑิตที่จบใหม่
- 2.9 ควรมีการขยายการเปิดและขยายหลักสูตรระดับปริญญาเอกที่เขตการศึกษาอื่นเช่น สุราษฎร์ธานี

จากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของนักศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบบัณฑิตศึกษา คือ บัณฑิตวิทยาลัย คณะ ภาควิชา หลักสูตรรวมทั้งมหาวิทยาลัย ควรตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดการด้านปัจจัยเกื้อหนุน และให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่อง การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และที่สำคัญอย่างยิ่ง ภาควิชา หรือหลักสูตร หรืออาจารย์ที่ปรึกษา ควรดูแล กระตุ้น ส่งเสริม กำกับให้นักศึกษาให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่มหาวิทยาลัยหรือคณะหน่วยงานจัดให้ สำหรับในระดับคณะควรมีการจัดสัมมนา กิจกรรมทางวิชาการ เผยแพร่ความรู้ด้านกระบวนการวิจัย ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของวิทยานิพนธ์ และควรจัดกิจกรรมทางวิชาการให้นักศึกษามีความรู้และทักษะในการเขียนงานวิชาการและการพูดเชิงวิชาการ
2. ความสามารถในการบริหารจัดการประสานงานและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพการเป็นผู้นำทั้งทางความคิดและทางวิชาการ
2. หลักสูตรควรพิจารณาหากลวิธีพัฒนาศักยภาพด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษา เนื่องจากมีความสำคัญมากทั้งในการศึกษาค้นคว้าในปัจจุบันและในอนาคตของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสังคมยุคสารสนเทศ โดยพิจารณาแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการเรียนระดับบัณฑิตศึกษา และเพื่อการพัฒนาตนเองในงานอาชีพ

3. หลักสูตรควรให้ความสำคัญกับการเลือกจัดกิจกรรมทางวิชาการที่สำคัญและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา หรือที่สอดคล้องกับระเบียบหรือเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น เกณฑ์การสำเร็จการศึกษาที่ต้องมีการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานในวารสาร หรือต้องมีการนำเสนอผลงานในที่ประชุมทางวิชาการ เช่น จัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการนำเสนอผลงานการวิจัยในที่ประชุมทางวิชาการ การเขียนบทความวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร